

INFORMATIKA DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Kuchkarova Nargiza Ilhamovna

Ichki ishlar vazirligi Sirdaryo akademik litseyi

Informatika fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati va samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqot davomida interfaol metodlarning o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi, axborot bilan ishlash ko'nikmalari hamda amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, informatika darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omili ekanligi asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *informatika, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, mustaqil fikrlash, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion ta'lim, raqamli ta'lim, o'quv faoliyati.*

KIRISH

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Ayniqsa, informatika fanini o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Informatika fani nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantirishga qaratilganligi sababli darslarni samarali tashkil etish alohida ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni faol o'zlashtirishi, mustaqil fikrlashi va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlar o'quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirib, ularning fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda o'zaro hamkorlik asosida bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada o'quvchilarning nazariy bilimlari bilan bir qatorda amaliy malakalari ham shakllanib boradi.

Informatika darslarida "Aqliy hujum", "Klaster", "Keys-stadi", "Loyiha metodi", "FSMU", "Insert" kabi interfaol metodlardan foydalanish mavzularni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar axborotlarni tahlil qilish, mantiqiy fikrlash, dasturlash masalalarini yechish va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini egallaydilar. Shuningdek, interfaol metodlar darslarning qiziqarli va samarali o'tishini ta'minlab, o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi.

Hozirgi kunda ta'lim samaradorligini oshirishda interfaol metodlarning pedagogik imkoniyatlarini o'rganish va amaliyotga keng joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi informatika darslarida interfaol metodlardan

foydalanishning samaradorligini tahlil qilish hamda ularning o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini yoritishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Informatika fanini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika va ta'lim texnologiyalari sohasidagi dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlarda interfaol metodlarning ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilish faolligini kuchaytirish hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati keng yoritilgan. Pedagogik adabiyotlarda ta'kidlanishicha, interfaol metodlar ta'lim oluvchilarni o'quv jarayonining markaziy subyektiga aylantirib, ularning bilimlarni faol o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Pedagog olimlar tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy qarashlarda interfaol ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarni erkin fikrlashga, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishga va mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatishdan iborat ekanligi qayd etilgan. Xususan, "Aqliy hujum", "Klaster", "FSMU", "Insert", "Keys-stadi" va "Loyiha metodi" kabi usullar o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etiladi.

Informatika fanining o'ziga xos jihati shundaki, ushbu fan nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy faoliyatni ham talab etadi. Shu sababli interfaol metodlar informatika darslarida dasturlash, algoritmlash, kompyuter texnologiyalari va axborot tizimlariga oid mavzularni o'zlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning axborot bilan ishlash, tahlil qilish va amaliy masalalarni yechish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

So'nggi yillarda ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi interfaol metodlarning imkoniyatlarini yanada kengaytirdi. Elektron taqdimotlar, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar va raqamli ta'lim vositalari bilan uyg'unlashtirilgan interfaol metodlar o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshirib, ta'lim samaradorligini yuksaltirmoqda. Natijada informatika fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarurati ortib bormoqda.

Mazkur tadqiqotda informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligini aniqlash maqsadida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida interfaol metodlarning o'quvchilarning bilim olish faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri o'rganildi.

Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, interfaol ta'lim nazariyasi hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari tashkil etdi. Olingan ma'lumotlar asosida informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot davomida informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning o'quv jarayoni samaradorligiga ta'siri tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning faolligi, mustaqil

fikrlashi va mavzularni o'zlashtirish darajasi an'anaviy darslarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'ladi. Bunday metodlar o'quvchilarni tayyor bilimlarni qabul qiluvchi emas, balki ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi.

Informatika fanining mazmuni axborotni izlash, qayta ishlash, tahlil qilish va amaliy faoliyat bilan bog'liq bo'lganligi sababli interfaol metodlar ushbu fan uchun ayniqsa muhim hisoblanadi. Dars jarayonida interfaol yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Natijada o'quvchilar mavzularni nafaqat tushunib oladilar, balki ularni amaliyotda qo'llashni ham o'rganadilar.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, "Aqliy hujum" metodidan foydalanish o'quvchilarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Mazkur metod yordamida o'quvchilar berilgan muammo yuzasidan turli fikr va g'oyalarni ilgari suradilar, mavjud bilimlarini safarbar qiladilar hamda yangi yechimlarni izlashga intiladilar. Ayniqsa, algoritmlar tuzish, dasturlash masalalarini hal qilish va axborot texnologiyalariga oid muammolarni tahlil qilishda ushbu metodning samaradorligi yuqori ekanligi kuzatildi.

"Klaster" metodidan foydalanish esa murakkab mavzularning mazmunini tizimli ravishda o'zlashtirish imkonini beradi. Informatika fanidagi ma'lumotlar bazasi, kompyuter tarmoqlari, dasturiy ta'minot va axborot xavfsizligi kabi mavzularni o'rganishda klaster usuli o'quvchilarga tushunchalar o'rtasidagi bog'liqliklarni anglashga yordam beradi. Natijada mavzularning mazmuni yaxlit holda qabul qilinadi va bilimlarni eslab qolish darajasi ortadi.

Tadqiqot davomida "Keys-stadi" metodining ham samaradorligi kuzatildi. Mazkur metod asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar real hayotiy vaziyatlar yoki amaliy masalalar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu esa ularning muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish va amaliy yechimlar ishlab chiqish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Informatika fanida uchraydigan amaliy masalalarni yechishda ushbu metodning qo'llanilishi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

"Loyiha metodi" asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar natijasida o'quvchilarning mustaqil ishlash va jamoada hamkorlik qilish ko'nikmalari rivojlandi. O'quvchilar ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqish jarayonida axborot izlash, uni tahlil qilish, taqdimot tayyorlash va o'z fikrlarini himoya qilish malakalarini egalladilar. Bu esa ularda mas'uliyat hissi va ijodiy yondashuvning shakllanishiga xizmat qildi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Guruhli ishlash, bahs-munozaralar va jamoaviy topshiriqlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalash, boshqalarning fikrini tinglash va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa nafaqat informatika fanini o'zlashtirishda, balki kelgusidagi kasbiy faoliyatlarida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan interfaol metodlar darslarning samaradorligini yanada oshirishi aniqlandi.

Elektron taqdimotlar, virtual laboratoriyalar, onlayn testlar va ta'lim platformalaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Zamonaviy raqamli vositalar yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar axborotni tezroq qabul qiladi, uni tahlil qiladi va amaliy faoliyatda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Tadqiqot natijalari interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

O'quvchilar dars davomida va undan tashqari vaqtlarda qo'shimcha axborotlarni izlash, mustaqil topshiriqlarni bajarish va o'z bilimlarini boyitishga intiladilar.

Natijada ularda o'z ustida ishlash, yangi bilimlarni egallash va muammolarni mustaqil hal qilish kompetensiyalari shakllanadi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish kompetensiyalarini shakllantirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil ekanligini ko'rsatdi.

Shu sababli informatika fanini o'qitish jarayonida interfaol metodlardan muntazam va maqsadli foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar o'quvchilarning bilimlarni faol o'zlashtirishi, mustaqil fikrlashi, mantiqiy xulosa chiqarishi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuvlar o'quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirib, ularning fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

"Aqliy hujum", "Klaster", "Keys-stadi", "FSMU" va "Loyiha metodi" kabi interfaol metodlar informatika fanining nazariy va amaliy jihatlarini samarali o'zlashtirish imkonini beradi.

Mazkur metodlar yordamida o'quvchilar axborotni tahlil qilish, muammolarni hal etish, jamoada ishlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini egallaydilar.

Shuningdek, interfaol metodlarning raqamli ta'lim vositalari bilan uyg'unlashtirilishi darslarning qiziqarli va samarali tashkil etilishiga xizmat qiladi.

Natijada o'quvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasi shakllanib, mustaqil ta'lim olishga bo'lgan ehtiyoji ortadi.

Xulosa qilib aytganda, informatika darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda zamonaviy axborot jamiyati talablariga mos kadrlarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bois interfaol metodlarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish va ulardan samarali foydalanish dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini rivojlantirish va raqamlashtirishga oid farmon va qarorlari.
3. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 320 b.
4. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2019. – 276 b.
5. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 304 b.
6. Sayidahmedov N.S. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 196 b.
7. Muslimov N.A. Kasbiy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 312 b.
8. Abduqodirov A.A. Ta'limda axborot texnologiyalari. – Toshkent: Tafakkur, 2020. – 288 b.